

Европейски съд по правата на човека

Мустахим срещу Белгия (Moustaquim v. Belgium)

Жалба № 12313/86, А.193
Решение от 18 февруари 1991 г.
*(резюме)**

Чл. 8: право на зачитане на семейния живот; **чл. 14:** забрана за дискриминация при упражняване на правата по Конвенцията

Когато решения, взети в упражнение на правото на държавата да поддържа обществения ред, по-специално като контролира влизането, пребиваването и експулсирането на чужденци, съставляват намеса в упражнението на правата, защитени от т. 1 на чл. 8, трябва да бъде доказано, че те са “необходими в едно демократично общество”, т.е. оправдани от належаща обществена нужда и пропорционални на преследваната законна цел.

Факти по делото

Г-н Мустахим, марокански гражданин, е роден в Казабланка през 1963 г. Когато бил на една година, семейството му се установило в Белгия, където жалбоподателят живеел до депортирането си през юни 1984 г. Като непълнолетен той извършил множество деяния, главно кражби и грабежи, за които срещу него били повдигнати 147 отделни обвинения. През ноември 1982 г. бил осъден по част от тях и му било наложено наказание общо 26 месеца лишаване от свобода. Жалбоподателят изтърпял 18 месеца и бил освободен през април 1984 г.

На 9.09.1983 г. Министерство на правосъдието поискало Консултативният съвет за чужденците да представи становище относно депортирането на г-н Мустахим. Съветът заключил, че депортирането би било законно, но “неподходяща” мярка, поради: младостта на жалбоподателя; факта, че е пристигнал в Белгия на едногодишна възраст; факта, че цялото му семейство – баща, майка и седем други деца, четири от които родени в Белгия – живее в тази страна; факта, че г-н Мустахим се учи на месарски занаят и може да бъде подпомаган в тази насока от баща си, както и това, че докато е изтърпявал наказанието си, на два пъти е бил в отпуск и не е извършил нищо укоримо. Въпреки това становище, на 28.02.1984 г. бил постановен кралски указ за депортиране на жалбоподателя, който следвало да влезе в сила в момента на освобождаването му от затвора. В указа се посочвало, че жалбоподателят трябва да “напусне кралството и да не се завръща 10 години, освен с изрично позволение от министъра на правосъдието.” Той бил мотивиран със системните нарушения на обществения ред от негова страна, като се посочвало, че съображенията, свързани с обществения ред, следва да вземат връх над тези, свързани със социалното и семейно положение. В края на април 1984 г. бащата на г-н Мустахим отправил до Държавния съвет две молби – за спиране на изпълнението на указа за депортиране и за отмяната му. На 22 юни 1984 г. Държавният съвет оставил без уважение първата молба. Няколко дни по-късно г-н Мустахим напуснал Белгия. През октомври 1984 г. Държавният съвет оставил без уважение и втората молба, като се мотивирал с многобройните му престъпления, които са навредили сериозно на обществения ред. Той приел, че оплакванията за нарушения на [чл. 3](#) и [чл. 8](#) от Европейската

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

конвенция са неоснователни – депортирането, постановено в съгласие със закона, не можело да бъде сравнявано нито с наказание, нито с нечовешко или унижително отнасяне по смисъла на чл. 3 от Конвенцията, а зачитането на личния и семеен живот не било пречка за взимането на мярка, която е необходима в едно демократично общество с оглед обществената безопасност. Нявало и доказателства, че жалбоподателят е бил жертва, поради националността си, на дискриминация, забранена от чл. 14.

След депортирането си жалбоподателят се установил първоначално в Испания, а след това – в Швеция. През април 1988 г. адвокатът му подал молба за отмяна или за прекратяване действието на указа за депортиране, но не получил отговор. На 14.12.1989 г., по предложение на министъра на правосъдието, бил издаден кралски указ за временно условно прекратяване на действието на указа за депортиране. В него се посочвало, че “предвид факта, че г-н Мустахим е пристигнал в Белгия на двегодишна възраст, факта, че цялото му семейство законно пребивава в Белгия и факта, че на г-н Мустахим следва да бъде дадена възможност за реабилитация, ... действието на кралския указ за депортиране се прекратява за пробен период от две години, през който той има право да пребивава в Кралството”. Той следвало да изпълнява посочените в указа условия, а именно да има осигурени средства за съществуване и да не нарушава обществения ред и обществената безопасност. След изтичането на двегодишния срок, действието на указа за депортиране отпадало автоматично, ако не бъде постановено обратното.

Жалбоподателят се завърнал в Белгия на 20.01.1990 г. и започнал работа в магазина на баща си.

Резюме на решението на Европейския съд

В жалбата си пред Комисията г-н Мустахим се е оплакал, че депортирането му е нарушило чл. 8 с осъществяването на неговия личен и семеен живот; чл. 14 във връзка с чл. 8, поради дискриминация на основата на националност; чл. 3, поради нечовешко и унижително отнасяне; чл. 6, тъй като Държавният съвет в случая не е имал качеството на безпристрастен съд и чл. 7, тъй като депортирането е представлявало наказание за деяния, не всички от които са съставлявали престъпления по времето, когато са били извършени. Комисията е обявила жалбата за недопустима в частта ѝ, касаеща оплакването по чл. 6, който е намерила за неприложим. По останалите оплаквания тя е намерила нарушение само на чл. 8. Пред Съда жалбоподателят не поддържа оплакванията си по чл. 3 и чл. 7.

В защитата си пред Съда правителството посочва, че жалбата е станала безпредметна, тъй като действието на указа за депортиране е било прекратено за пробен период от две години и на жалбоподателя е било позволено да пребивава в Белгия.

“Тъй като указът от 14.12.1989 г. само е прекратил действието на указа за депортиране, а не е поправил последиците му, които г-н Мустахим е търпял повече от пет години, Съдът счита, че делото не е станало безпредметно.”

I. Твърдението за нарушение на чл. 8

Г-н Мустахим твърди, че депортирането му нарушава неговия семеен и личен живот, гарантиран от чл.8 от Конвенцията.

A. Точка 1 на чл. 8

“Г-н Мустахим е живял в Белгия, където са живели и родителите му и седемте му братя и сестри. Той никога не е прекъсвал връзката си с тях. Мярката, от която той се оплаква, е имала за резултат отделянето му от тях за повече от пет години, въпреки че той се е опитвал да поддържа връзка чрез кореспонденция. Ето защо, била е налице намеса на

държавните власти в упражнението на правото на зачитане на семейния живот, гарантирано в т. 1 на чл. 8”.

Б. Точка 2 на чл. 8

1. “Предвидени в закона”

Подобно на правителството и Комисията, Съдът отбелязва, че кралският указ за депортиране се е основавал на Закона за влизането, пребиваването и експулсирането на чужденци. Законността на задържането е потвърдена и от Държавния съвет и не се оспорва от жалбоподателя.

2. Законна цел

Според г-н Мустахим, намесата в случая не е преследвала нито една от законните цели, изброени в чл. 8, т. 2, и по-специално “предотвратяване на престъпления” и на “безредици”. Той твърди, че на практика тя е представлявала санкция за стари престъпления.

Както правителството, така и Комисията считат, че намесата е преследвала цел, напълно съобразна с Конвенцията – предотвратяването на безредици. Съдът, подобно на белгийския Държавен съвет, достига до същия извод.

3. “Необходими в едно демократично общество”

Жалбоподателят твърди, че депортирането му не може да бъде счетено за “необходимо в едно демократично общество”. Правителството се позовава на големия брой престъпления на г-н Мустахим, на лишаванията му от свобода, на сериозния риск от рецидив. Накратко, опасността, която той представлявал, направила присъствието му на белгийска територия неприемливо за обществото.

“Съдът по никакъв начин не подценява загрижеността на договарящите държави да поддържат обществения ред, по-специално като упражняват установената си в международното право свобода да контролират влизането, пребиваването и експулсирането на чужденци, при спазване на договорните си задължения. Все пак, в случаите, когато съответните решения съставляват намеса в упражнението на правата, защитени от т. 1 на чл. 8, трябва да бъде доказано, че те са “необходими в едно демократично общество”, т.е. оправдани от належаща обществена нужда и по-специално пропорционални на преследваната законна цел. Престъпленията на г-н Мустахим в Белгия се отличават с редица особености. Всички те са извършени по времето, когато е бил юноша. Освен това, съдебни производства са били образувани по отношение само на 26 от тях, извършени в доста кратък период – около 11 месеца, и, след обжалване, Апелативният съд на Лиеж е оправдал г-н Мустахим по четири от обвиненията и го е осъдил по останалите 22. Последното престъпление, за което е осъден, е било извършено през декември 1981 г. Ето защо, бил е налице сравнително дълъг период от тази дата до постановяването на указа за депортиране, на 28 февруари 1984 г. През този период жалбоподателят е бил задържан за около 16 месеца, но е бил на свобода близо 23 месеца. Освен това, към момента на постановяване на указа за депортиране, всички близки роднини на жалбоподателя – родителите и братята и сестрите му – са живеели в Лиеж от доста време. Едно от по-големите деца вече е имало белгийско гражданство, а трите най-малки били родени в Белгия. Самият г-н Мустахим е бил на по-малко от две години, когато е пристигнал в Белгия. От тогава насетне той е живял там около двадесет години със семейството си или недалече от него. Той се е връщал в Мароко само два пъти, за ваканции. Цялото си образование в училище е получил на френски език. Затова

семеиният му живот е бил сериозно разстроен от наложената му мярка, която и Консултативният съвет за чужденците е определил като “неподходяща”.

Предвид изложените обстоятелства, видно е, че що се отнася до зачитането на семеиния живот на жалбоподателя не е бил постигнат подходящ баланс между засегнатите интереси и че следователно използваните средства са били непропорционални на преследваната законна цел. Ето защо, налице е нарушение на чл. 8. Този извод прави ненужно Съдът да преценява дали депортирането е представлявало нарушение и на правото на жалбоподателя на зачитане на неговия личен живот.”¹

II. Твърдението за нарушение на чл. 14, във връзка с чл. 8

Г-н Мустахим твърди, че в противоречие с чл. 14 във вр. с чл. 8 е бил жертва на дискриминация поради своята националност, в сравнение с непълнолетни извършители от две категории: тези, които притежават белгийско гражданство, тъй като те не могат да бъдат депортирани, и тези, които са граждани на друга държава-член на Европейската общност, за които осъждането за престъпление не е достатъчно основание за депортиране.

“Подобно на Комисията, Съдът подчертава отново, че чл. 14 защитава лица, намиращи се в еднакво положение, от всякакви дискриминационни различия в отношението при упражняването на техните права и свободи, признати от Конвенцията и нейните протоколи (виж, наред с други, решението от 13.06.1979 г. по делото *Маркс*², А.31, стр. 15-16, § 32). В настоящия случай жалбоподателят не може да бъде сравняван с белгийските непълнолетни извършители. Последните имат право на местожителство в своята страна и не могат да бъдат експулсирани от нея. Това се потвърждава и от [чл. 3 на Протокол № 4](#). Що се отнася до преференциалното третиране на граждани на други страни – членки на Общността, налице е обективно и разумно оправдание за това, тъй като Белгия принадлежи, заедно с тези държави, към специален правов ред. Следователно, не е налице нарушение на чл. 14 във връзка с чл. 8.”³

Съдът отхвърля искането на жалбоподателя за обезщетение в размер на една трета от минималната работна заплата, която би могъл да получава за периода, през който е бил лишен от възможността да работи в Белгия, тъй като липсва причинна връзка с установеното нарушение на чл. 8. Той му присъжда обезщетение за неимуществени вреди в размер на 100 000 белгийски франка и 250 000 френски франка за разноски.

¹ Решението е взето с мнозинство от 7 срещу 2 гласа.

² *Marckx v. Belgium*

³ Решението е единодушно.